

3. Ступак О. Виступ на вебінарі «Безвісна відсутність і оголошення особи померлою». URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1591217/>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-13>

LEGAL REGULATION OF MEDIATION IN CROATIA

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДІАЦІЇ В ХОРВАТІЇ

Mozhaikina O. S.

PhD in Psychology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

Можайкіна О. С.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Koliada S. V.

secretary of court sessions Pechersk District Court of Kyiv Kyiv, Ukraine

Коляда С. В.

секретар судових засідань Печерський районний суд міста Києва м. Київ, Україна

Lishchuk O. V.

Senior Lecturer of the Department of International, Civil and Commercial Law, Lawyer State University of Trade and Economics Kyiv, Ukraine

Ліщук О. В.

старший викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, адвокат Державний торговельно-економічний університет м. Київ, Україна

Медіація як правовий інститут було запроваджено в правовій системі Хорватії Законом про медіацію від 2003 року. В першій редакції зазначеного Закону медіація була визначена як будь-яка процедура, під час якої сторони намагаються вирішити спір шляхом угоди за допомогою одного або кількох мирових посередників, які допомагають сторонам досягти врегулювання, без повноважень нав'язувати їм обов'язкове рішення.

Варто зауважити, що Закон за більш як 20 років зазнав певних змін, у тому числі й визначення самого поняття медіації, під яким на даний час розуміється будь-яка процедура, незалежно від того, чи поводить її вона в суді, установі посередництва чи за її межами, у якій сторони прагнуть вирішити спір шляхом угоди за допомогою одного чи декількох посередників, які допомагають сторонам досягти врегулювання, не маючи повноважень нав'язувати їм обов'язкове рішення, та здійснюється у спосіб, узгоджений сторонами [1]. Цікавим є той факт, що зазначений закон ототожнює поняття «медіація» та «примирення».

З прийняттям закону про медіацію постала необхідність внесення змін до Закону про цивільний процес, які врегульовують особливості примирення сторін спору в суді. Такі зміни мають на меті зміцнити примирну процедуру як рівноправну модель вирішення спору таким чином, щоб судді мали можливість давати вказівки сторонам або заохочувати їх розпочати примирну процедуру в суді чи поза ним, деталізовано порядок розгляду та юридичну силу мирової угоди, укладеної за результатами примирної процедури, з одночасним застосуванням положень Закону про медіацію. Сторони спору можуть продовжувати, за власним вибором, брати участь у медіації в суді першої інстанції, в суді другої інстанції або поза судом у центрах медіації, оскільки суд може направити сторони на мирне вирішення спору на всіх стадіях процесу. Із запровадженням такої можливості попередня добровільна модель примирення трансформується в обов'язкову, а саме в частині явки сторін на першу зустріч із мировим посередником (медіатором).

Так у ст. 186 d Закону про цивільний процес визначено, що суд, враховуючи всі обставини, зокрема інтереси сторін і третіх осіб, пов'язаних із сторонами, а також тривалість їх взаємовідносин і знайомства між собою, в судовому засіданні чи поза ним ухвалою може доручити сторонам взяти участь в інформаційній зустрічі з медіації протягом 15 днів або ініціювати медіацію [2]. Таким чином можна висновувати, що суд має право зобов'язати сторін спору взяти участь саме в інформаційній зустрічі.

Разом з тим, аналіз Закону про медіацію та Закону про цивільний процес Хорватії не містить інформації про інформаційну зустріч з медіатором: її зміст, форму проведення тощо. Зауважимо, що в Законі України «Про медіацію» також відсутня інформація про так звану «інформаційну зустріч». Натомість в оновленому Державному стандарті соціальної послуги медіації, який було затверджено Міністерством соціальної політики України від 03.06.2024 р. міститься визначення інформаційно-оціночної зустрічі з медіатором, під якою розуміється зустріч медіатора із кожною стороною наявного або

ймовірного спору, що проводиться з дотриманням принципів медіації під час підготовки до медіації для інформування сторони наявного або ймовірного спору про процедуру медіації, оцінювання спору на медіабельність, прийняття рішення щодо проведення медіації, отримання поінформованої згоди сторін на участь у медіації, формування переліку тем, що розглядатимуться під час медіації [3]. Таким чином можна висновувати, що така зустріч має вагоме значення і має на меті формування у сторін чіткого розуміння структурованості, правил та принципів медіації, які дадуть можливість усвідомити і прийняти виважене рішення щодо участі або відмови від участі в медіації.

Цікавим є підхід заохочення сторін спору – юридичних осіб брати участь у медіації. Так, якщо обидві сторони є акціонерними товариствами або юридичними особами, мажоритарним власником яких є Республіка Хорватія або орган місцевого та регіонального самоврядування, суд, отримавши відповідь на позов, дає вказівку сторонам розпочати примирну процедуру, протягом восьми днів. Щоб підкреслити важливість і серйозність звернення до початку примирної процедури, законодавець у Законі про цивільний процес встановив відповідальність для сторони спору, яка отримала доручення розпочати примирну процедуру і не прибула на засідання з метою примирення, що полягає у позбавленні права вимагати компенсації.

Безумовно, такий підхід має переваги, оскільки дає можливість сторонам спору ознайомитися з процесом примирення та його перевагами, а також можливостями примирення у конкретному спорі. Проте повною мірою вплинути на дії сторін, тобто на їхню справжню волю щодо мирного вирішення спору, неможливо, навіть запровадивши таку модель примирення. Можна припустити, що можуть бути випадки, коли сторона та/або сторони спору будуть лише формально присутніми на зустрічі, щоб уникнути відповідальності та не маючи при цьому реального наміру вирішити спір.

Крім вже зазначених нормативно-правових актів окремі питання регулюються Рішенням Міністерства юстиції та адміністрації від 24.07.2023 р., яким було створено державну установу – Центр мирного вирішення спорів. Метою Центру є створення умов для мирного вирішення спорів, уникнення непотрібного порушення судових процесів та забезпечення збалансованості між мирним вирішенням спору та судовим розглядом. Крім того, діяльність Центру забезпечує базові передумови для розвитку культури мирного вирішення спорів.

Після прийняття зазначеного Рішення Міністерство юстиції та адміністрації Хорватії 30.08.2023 р. затверджує Положення про реєстр медіаторів, в якому серед інших питань визначено, що саме на Центр мирного вирішення спорів покладається обов'язок ведення реєстру

медіаторів [4]. Зауважимо, що, на відміну від України, питання підготовки медіаторів врегульовано саме у зазначеному Положенні. У ст. 5 Положення визначено, що до Реєстру медіаторів може бути внесена особа, якій уповноважена установа з медіації видала сертифікат про проходження базової підготовки медіатора. Сертифікат підтверджує, що особа пройшла базову підготовку медіатора тривалістю не менше 40 годин та склала іспит. Нагадаємо, що вітчизняне законодавство встановило у Законі України «Про медіацію» більш високі вимоги до підготовки медіатора, а саме: не менше 90 годин навчання, у тому числі не менше 45 годин практичного навчання [5]. В той же час, вітчизняне законодавство не визначає як обов'язкову умову складення іспиту. Закон України «Про медіацію» також не висуває вимог щодо віку особи, яка може бути медіатором. Відтак, можна припустити, що медіатором в Україні може бути навіть особа, яка не має повної цивільної дієздатності, тобто не досягла 18-річного віку [6].

Також звернемо увагу на Положення про установи медіації, затверджене 30.08.2023 р., яке визначає умови надання згоди установам медіації на проведення навчання медіаторів і тренерів та проведення медіації, порядок проведення основного та додаткового навчання медіаторів та навчання тренерів, ведення обліку учасників підготовки медіаторів та тренерів, зміст та спосіб подання медіаційними установами до Центру мирного вирішення спорів інформації про процедури мирного вирішення спорів, їх тривалість та результат, а також зміст, спосіб ведення та форму реєстру установ медіації та порядок реєстрації в Реєстрі установ медіації.

Викладене вище дає підстави висновувати, що в Хорватії велика увага звертається на розвиток медіації, як одного з найефективніших способів врегулювання конфліктів (спорів), на що вказує досить розгалужене нормативно-правове регулювання.

Література:

1. Zakon o mirnom rješavanju sporova (Narodne novine, broj 67/23). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_67_1099.html

2. Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, broj 148/2011, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23) URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_12_148_2993.html

3. Державний стандарт: Наказ Міністерства соціальної політики України від 03.06.2024 р. № 269-Н. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-24#Text>

4. Pravilnik o registru medijatora (Narodne novine, broj 100/23). URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_08_100_1462.html

5. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

6. Можайкіна О. С. Правове регулювання професійної підготовки медіаторів в Україні та Словаччині. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. № 5. С. 30–39.

7. Можайкіна О. С. Правовий аналіз форм врегулювання спору за участю судді в цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 77–81.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-14>

CRITERIA FOR RECOGNIZING A BUILDING AS A WORK OF ARCHITECTURE: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS

КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ БУДІВЛІ ТВОРОМ АРХІТЕКТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Ostrovsky S. V.

*Postgraduate Student at the Intellectual Property Scientific Research Institute of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Островський С. В.

*аспірант
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
Національної академії правових наук
України
м. Київ, Україна*

Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» [1] (далі – Закон), на твори архітектури розповсюджується загальний правовий режим охорони авторського, а визнання їх авторів носіями суб'єктивних авторських прав також здійснюється із застосуванням загальних авторсько-правових критеріїв. Тобто, згідно із ст. 1 Закону автором архітектурного твору буде визнана фізична особа, яка своєю творчою діяльністю створила твір архітектури, а саме твір у галузі спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень у формі креслення, ескізів, моделей, збудованих будівель чи споруд, планів населених пунктів тощо. Окрім того, щоб правова охорона авторського права діяла щодо творів архітектури, необхідно що б вони відповідали загальним критеріям охороноздатності об'єктів авторського права, закріплених у ст. 7 Закону, а саме: 1) матеріальна форма вираження; 2) бути оригінальним, тобто містити ознаку, що характеризує твір як результат власної інтелектуальної